

Wypowiedź argumentacyjna – karta pracy ze wskazówkami dla ucznia

Temat wypowiedzi argumentacyjnej:

Spór o inwestyturę był najpoważniejszym konfliktem średniowiecznego świata. Zajmij stanowisko wobec podanej tezy i je uzasadnij, uwzględniając w argumentacji aspekty polityczny, społeczny i kulturowy.

Sporządź plan wypowiedzi argumentacyjnej.

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Krok 1.

Wyjaśnij, jak rozumiesz sformułowania *spór o inwestyturę* oraz *średniowieczny świat*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

We wstępie należy zinterpretować temat, czyli zdefiniować zawarte w nim pojęcia.
Wyjaśnij pojęcie *inwestytura* w kontekście konfliktu między papieżstwem a cesarstwem w średniowiecznym świecie, czyli świecie chrześcijańskim (*christianitas*).

Krok 2.

Określ ramy czasowe i terytorialne konfliktu o inwestyturę.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Podanie czasu i miejsca zagadnienia opisywanego w wypracowaniu z historii jest konieczne.
Określ:
– kiedy i między którymi papieżami oraz cesarzami dochodziło do sporów o inwestyturę,
– na jakim obszarze wystąpił ten konflikt.

Co powinna zawierać praca ucznia? – szczegółowe wytyczne dla nauczyciela

Zadanie	Szczegółowe treści wypowiedzi argumentacyjnej
Krok 1.	<p>Uczeń tłumaczy pojęcie inwestytury w kontekście konfliktu między papieżem a cesarstwem w średniowiecznej rzeczywistości <i>christianitas</i>, czyli:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa, że spór o inwestyturę to średniowieczny konflikt między papieżem a cesarstwem o prawo mianowania wysokich dostojników kościelnych – biskupów oraz opatów – w ramach rywalizacji o dominację w ówczesnym świecie chrześcijańskim (<i>christianitas</i>); – wskazuje, że był to spór, który zakończył się kompromisem, ale papież utracił możliwość ingerowania w wewnętrzne sprawy cesarstwa poprzez decydowanie o obsadzaniu wysokich stanowisk kościelnych; ugoda w sporze o inwestyturę nie zakończyła jednak rywalizacji o przewodnictwo w <i>christianitas</i>.
Krok 2.	<p>Uczeń określa ramy czasowe i terytorialne sporu o inwestyturę:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje, że konflikt o inwestyturę trwał od XI w., gdy w 1075 r. papież Grzegorz VII, sporządzając <i>Dictatus papae</i>, przyznał sobie wyłączne prawo decydowania o sprawach kościelnych, np. wyznaczania hierarchów kościelnych; spór zakończył się w XII w., gdy doszło do zawarcia ugody (konkordatu) między papieżem a cesarzem w Wormacji w 1122 r.; w ugodzie tej papież zrezygnował z wyboru (a więc de facto wyznaczania) hierarchów, ale miał możliwość odrzucania kandydatów, którzy budzili jego wątpliwości; ponadto utrzymał prawo inwestytury, czyli nadawania lenn dostojnikom kościelnym; – przedstawia, że w sporach uczestniczyli papież Grzegorz VII i cesarz Henryk IV, który kontynuował konflikt za pontyfikatu następnego papieża Urbana II; kolejny cesarz, Henryk V, toczył go jeszcze z papieżem Paschalisem, z którym rozpoczął negocjacje; ostatecznie konflikt zakończył się konkordatem podpisanym z papieżem Kalikstem, następcą Paschalisa; – wyjaśnia, że spór z racji jego przedmiotu (mianowania dostojników kościelnych) dotyczył zasadniczo cesarstwa, ale włączyły się do niego (po jednej i drugiej stronie) różne państwa chrześcijańskie, tworząc obozy papieski lub cesarski; przynależność do obozu zależała od tego, z kim dane państwo wiązało nadzieje na uzyskanie określonych korzyści politycznych, np. nie wszystkie księstwa wchodzące w skład Rzeszy opowiadały się po stronie cesarza, gdy chciały umniejszyć jego władzę nad sobą; polski książę Bolesław Śmiały poparł papieża Grzegorza VIII w sporze z cesarzem Henrykiem IV, za co otrzymał zgodę na królewską koronację w 1076 r.
Krok 3.	<p>Uczeń nakreśla tło rywalizacji między papieżem a cesarstwem o dominację w <i>christianitas</i>:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) stwierdza, że spór o inwestyturę trwający w XI i XII w. był jednym z przejawów rywalizacji papieża z cesarstwem o przewodnictwo w świecie chrześcijańskim (<i>christianitas</i>); b) charakteryzuje rywalizację między papieżem a cesarstwem o przewodnictwo w świecie chrześcijańskim (<i>christianitas</i>), czyli ścieranie się idei papocezaryzmu z ideą cesaropapizmu; objaśnia oba pojęcia: <ul style="list-style-type: none"> – papocezaryzm – przekonanie papieża, że jako duchowi przywódcy chrześcijan oraz udzielający sakry królewskiej władcom mogą decydować w sprawach kościelnych nie tylko w swoim Państwie Kościelnym w Italii, lecz także w państwach rządzonych przez władców świeckich, np. wyznaczać hierarchów kościelnych, oceniać władców i móc zwalniać ich poddanych z posłuszeństwa; – cesaropapizm – przekonanie cesarzy o prawie do dominacji w chrześcijańskiej Europie; wynikało ono z hołdowania idei odbudowy uniwersalistycznego Cesarstwa Rzymskiego, mającego obejmować swoim zasięgiem wszystkie państwa chrześcijańskie; nawiązywało do tradycji rzymskiej, według której cesarze byli źródłem powszechnie obowiązującego prawa także w kwestiach religijnych, jak np. za czasów Konstantyna Wielkiego czy Justyniana I Wielkiego;

	<p>c) wskazuje źródła odnowienia idei odbudowy uniwersalistycznego cesarstwa rzymskiego za panowania Karola Wielkiego koronowanego na cesarza rzymskiego w 800 r.; akt ten miał stanowić odnowienie Cesarstwa Rzymskiego, w którym osoba cesarza i religia chrześcijańska miały połączyć w jedną wspólnotę mieszkańców Europy Zachodniej; koncepcja ta przeszła do historii pod nazwą uniwersalizmu karolińskiego; była kontynuowana przez władców niemieckich z dynastii saskiej zwanej ottońską, którzy hołdowali idei dominacji władzy cesarskiej nad papieską;</p> <p>d) wskazuje kształtowanie się od połowy XIII w. monarchii stanowych we Francji oraz w Anglii jako ostatecznej przeszkody w zbudowaniu uniwersalnej monarchii europejskiej oraz narzuceniu innym państwom zwierzchnictwa papieża lub cesarza.</p>
Krok 4.	<p>Uczeń określa swoje stanowisko. Pisze np.: „Zgadzam się z tezą, że spór o inwestyturę był najpoważniejszym konfliktem średniowiecznego świata”, „Nie zgadzam się z tezą, że spór o inwestyturę był najpoważniejszym konfliktem średniowiecznego świata. Uważam, że...”.</p> <p>Uczeń może również zająć stanowisko niejednoznaczne (ale – co ważne – w kroku 6. musi już konkretnie opowiedzieć się za tezą lub przeciw niej): „Uważam, że niezwykle trudno jest zająć jednoznaczne stanowisko wobec tezy, że spór o inwestyturę był najpoważniejszym konfliktem średniowiecznego świata. Postaram się przywołać argumenty i sformułować opinię...”.</p>
Krok 5.	<p>Uczeń szczegółowo prezentuje swoje stanowisko za pomocą poprawnie merytorycznie dobranych argumentów oraz przykładów: <u>Proponowane argumenty wraz z przykładami za tezą:</u></p> <p>a) był to najpoważniejszy konflikt polityczny, ponieważ: – dotyczył dwóch najważniejszych i najpotężniejszych przywódców w ówczesnym świecie chrześcijańskim: papieża (głowy Kościoła rzymskokatolickiego, który swoim zasięgiem obejmował większość Europy) oraz cesarza, panującego w znacznej części Europy (rządząc bezpośrednio lub podporządkowując sobie część państw), ale mającego też tytuł cesarza rzymskiego, który zgodnie z tradycją był źródłem powszechnie obowiązującego prawa i czynił go spadkobiercą potężnego Imperium Romanum (<u>aspekt polityczny</u>); – dotyczył bardzo istotnej wówczas kwestii, tj. przewodnictwa w świecie chrześcijańskim, które mogło mieć wpływ na kształt ideologiczny i kulturowy Europy – albo bardziej religijny, albo bardziej świecki (<u>aspekty społeczny i kulturowy</u>); – generował podziały polityczne objawiające się przynależnością państw do obozu papieskiego lub cesarskiego, ale nie był to trwały podział polityczny w Europie; spór mógł skutkować rozpętaaniem poważnego konfliktu zbrojnego, do którego jednak nie doszło; obyło się całkowicie bez ofiar w ludziach i strat terytorialnych; obie strony poniosły jedynie straty wizerunkowe (<u>aspekt polityczny</u>).</p> <p><u>Proponowane argumenty wraz z przykładami przeciwko tezie:</u></p> <p>a) nie był to najpoważniejszy konflikt w <i>christianitas</i>, ponieważ nie przyniósł znaczącej i trwałej zmiany stosunków w świecie chrześcijańskim – ani zwycięstwa papieża, ani zwycięstwa cesarstwa (<u>aspekt polityczny</u>); b) w średniowiecznym świecie chrześcijańskim doszło do dwóch poważniejszych konfliktów, bardziej brzemiennych w skutki i trwalszych: – konflikt między papieżem w Rzymie a patriarchatem w Konstantynopolu o prymat w świecie chrześcijańskim, który zarysował się wraz z podziałem Cesarstwa Rzymskiego w 395 r. na część zachodnią i wschodnią; rywalizowano nie tylko o to, kto ma większe prawa do przewodzenia chrześcijaństwu, lecz także spierano się o strefy wpływów w nowo powstających państwach, głównie słowiańskich, które chciały przyjąć chrzest; nasilający się konflikt doprowadził w 1054 r. do wzajemnego nałożenia ekskomunik przez papieża i patriarchę; następnie w wyniku polityki faktów dokonanych, m.in. prowadzonych niezależnie misji chrystianizacyjnych w odrębnych obrządkach, spowodował trwały rozłam chrześcijaństwa</p>

	<p>nazwany wielką schizmą wschodnią; polegał on na podziale chrześcijaństwa na Kościół zachodni, czyli Kościół rzymskokatolicki, oraz Kościół wschodni, czyli Kościół prawosławny; Kościół rzymskokatolicki podlegał papieżowi w Rzymie, obejmował w średniowieczu większą część Europy; Kościół prawosławny podlegał patriarsze w Konstantynopolu i obejmował swym zasięgiem tereny Bizancjum, Europy Południowej oraz Rusi; podziałowi chrześcijaństwa towarzyszyło ugruntowanie podziału na dwie dominujące w Europie kultury – łacińską (zachodnią) oraz grecką (wschodnią) (<u>aspekty polityczny i kulturowy</u>);</p> <p>– konflikt wewnętrzny w Kościele rzymskokatolickim w latach 1378–1417 nazwany wielką schizmą zachodnią; był to ok. 40-letni rozłam w Kościele rzymskokatolickim, w czasie którego władzę w Kościele sprawowało dwóch, a nawet trzech papieży; chociaż schizma nie miała trwałych skutków (w 1417 r. wybrano jednego papieża i przywrócono jedność w łonie Kościoła) ani nawet nie doprowadziła do powstania trendu (nigdy więcej nie doszło do podziału papiestwa), to jednak poważnie nadszarpnęła autorytet papieża; w jej efekcie do głosu doszli zwolennicy ograniczenia roli papieża w Kościele na rzecz soboru powszechnego i regularnego zwoływania soborów powszechnych (zebrań biskupów z całego Kościoła organizowanych w celu ustanawiania praw kościelnych, regulowania kwestii doktrynalnych i moralnych, a ich postanowienia powinny być respektowane przez wszystkich wiernych); kryzys ten doprowadził również do wzmożenia krytyki Kościoła przez wiernych, nasilenia trendu powstawania ruchów społecznych i religijnych występujących przeciwko polityce papieża (np. ruch lollardów, husytyzm) inspirujących kolejne – reformację w XVI w. (<u>aspekty społeczny i kulturowy</u>).</p>
Krok 6.	<p>Uczeń podsumowuje swoją wypowiedź, dokonując selekcji argumentów na ważniejsze i mniej ważne, dostrzega zachodzące między nimi korelacje i wyraźnie wskazuje ciąg przyczynowo-skutkowy. Dodatkowo podsumowanie posłuży ostatecznemu opowiedzeniu się za tezą lub przeciw niej.</p>
Krok 7. Wypracowanie	<p>Uczeń tworzy wypowiedź z wykorzystaniem wiedzy historycznej w sposób funkcjonalny w odniesieniu do wskazanych w temacie aspektów – przytacza bogatą argumentację popartą poprawnie dobranymi przykładami.</p> <p>Praca powinna być merytorycznie poprawna (dotyczyć tematu), spójna (zawarte w niej informacje powinny być logicznie powiązane) oraz zawierać minimum 300 słów.</p>